

NIEUWS OVER ZON & WIND, ONZE GEMEENTE & STERKSEL

door Werkgroep Omgeving | Energie | Milieu

Het is bijna een half jaar geleden dat we een vergadering hebben gehad in De Valentijn. Sindsdien zijn er veel ontwikkelingen geweest, op het gebied van omgevingsvisie en energietransitie. Daarover heeft de werkgroep een paar berichten geplaatst op www.sterksel.nu. De gemeente heeft onlangs meer duidelijkheid gegeven over de energietransitie zodat we nu pas een nuttige update kunnen geven van de belangrijkste zaken. De werkgroep kon niet eerder een nieuwsbrief maken omdat er nog teveel 'in de lucht hing', en hoogstens vermoedens en aannames mogelijk waren.

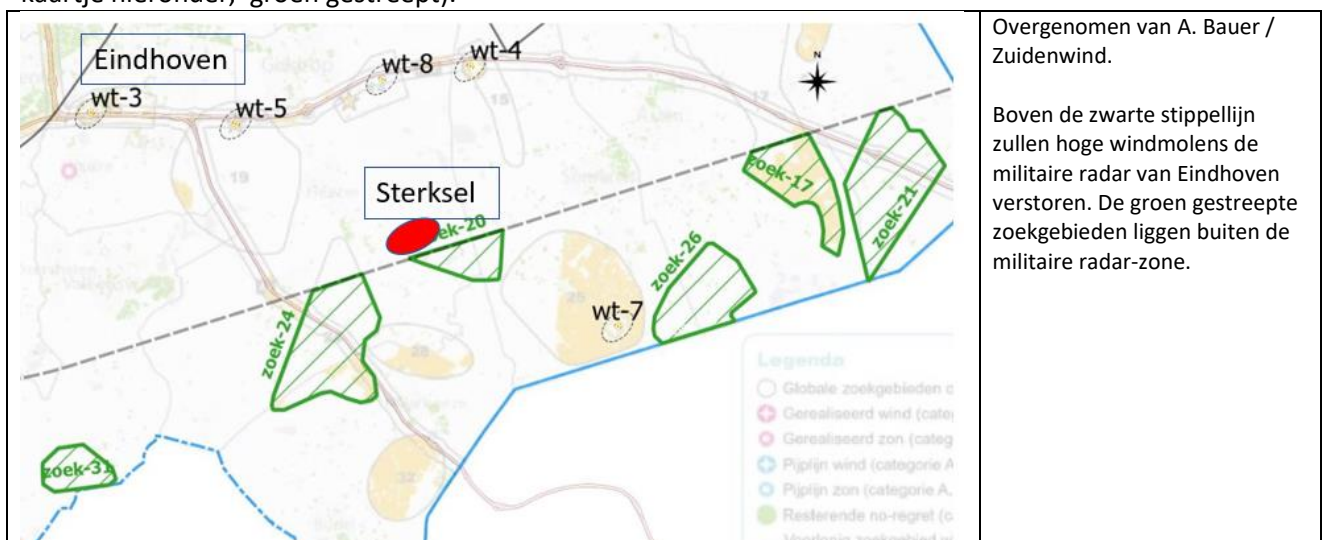
Dat betekent niet dat nu ineens alles duidelijk is. De 21 gemeentes in de Metropool Regio Eindhoven (MRE) hebben nog geen besluiten genomen. Maar we hebben nu beter zicht op de opgaven die er aankomen wat betreft energie. Bovendien kunnen we nu beter inschatten wat we kunnen doen om onze omgeving zo veel mogelijk te behouden. De werkgroep streeft ernaar om begin '22 een klankbordvergadering te houden met sprekers die inzicht geven in de grootte van de energietransitie, in de taken die de gemeente stelt, en in de potentiële oplossingen.

De MRE heeft deze zomer de RES 1.0 (Regionale Energie Strategie) vastgesteld. De gemeente wil inzetten op een energieproductie 2x het eigen verbruik mits het gas van de mestvergister van Poort 43 wordt meegeteld. Het standpunt van de inwoners van Sterksel is onderbouwd met een enquête in de zomer <https://sterksel.nu/images/w.drnieuwsbr210626.pdf> (spatie) en een 80-tal ingediende petities <https://www.sterksel.nu/nieuws/3498-mail-de-petitie-tegen-windmolens-op-sterksel-genoege-genoege>. Samengevat: eerst energie besparen (bijv. door isoleren), zoveel mogelijk zonnepanelen op alle daken, geen grote windmolens i.v.m. de verwachte overlast, bij voorkeur geen grote zonneparken op goede landbouwgrond, liever alternatieve vormen van windenergie. Als er uiteindelijk toch windmolens moeten komen dan langs infrastructuur (vooral langs snelwegen) liefst in combinatie met zonnepanelen. Als dat nog onvoldoende energieproductie oplevert dan landschappelijk goed ingepaste kleinschalige zonnevelden, met dubbel-doel zoals bijv. fruitteelt onder zonnepanelen.

Hieronder een update van de belangrijkste ontwikkelingen van de afgelopen maanden.

1 Windmolens.

In de nieuwsbrief van augustus, <https://sterksel.nu/nieuws/3521-aanpassing-zoekgebieden-voor-grootschalige-opwekking-van-groene-energie> konden we melden dat er in de RES 1.0 zoekgebieden voor zon en wind rondom Sterksel waren geschrapt. We hebben toen gewezen op de kleine lettertjes uit de RES. In oktober werd ons duidelijk dat de luchtmacht radar nog verdere beperkingen eist. Binnen een zone van de militaire vliegvelden (zie de stippellijn in het plaatje) mogen geen grote windmolens. Binnen die radar-zone zijn waarschijnlijk wel kleinere windmolens toegestaan, steeds groter naarmate ze verder de luchtmacht radar af staan. Maar kleinere windmolens zijn veel minder efficiënt. Buiten de radar-zone kunnen wel grote windmolens. De werkgroep verwacht dat ernaar zal worden gestreefd om in de resterende zoekgebieden zoveel mogelijk windmolens van minimaal 210 m. hoogte te plaatsen. Die resterende zoekgebieden staan op het kaartje hieronder, groen gestreept).

2 MRE-prognose zon en wind 2030.

De 21 gemeentes in de regio Eindhoven willen samen in totaal 2 TWh (Tera Watt uur) duurzame elektriciteit opwekken in 2030. Ongeveer 1,5 TWh lijkt te zijn toegezegd, dus blijft over ca. 0,5 TWh die in de regio moet worden geproduceerd. Met zon en wind. **Maar dan is het nog de vraag of, waar en wanneer het netwerk dit aanbod van energie aankan.** Zie de bijlage hieronder met de ingezonden brief van Maaïke van Breugel in het Eindhovens Dagblad.

Om een indruk te krijgen van de verwachte doelstelling in Heeze-Leende kun je kijken naar het duurzaamheidsbeleid en de duurzaamheidsmonitor

<https://www.heeze-leende.nl/document.php?m=46&fileid=85393&f=76eb9ee07398b407d34328b585099371&attachment=0>

De gemeente Heeze-Leende stelt zich voorlopig het doel om 2x het eigen energieverbruik in 2019 op te gaan wekken, dat is ongeveer 1 TWh, mits het gas van Poort 43 wordt meegerekend. Poort 43 produceert ca. 30% van de energiebehoefte van Heeze-Leende in 2019. Er is echter nog geen rekening gehouden met de elektrificatie (elektrische auto's en (hybride) warmtepompen).

Die 1 TWh heeft niets te maken met de het 2 TWh doel van de MRE; dat gaat over extra op te wekken groene energie. Het onderstaande plaatje toont welke mogelijkheden er de gemeente berekent om 1 TWh te produceren. Als het gas van de mestvergister op Poort 43 wordt meegeteld, dan kun je de cijfers in het plaatje hieronder met 1/3^e verminderen.

Bron: Definitief duurzaamheidsbeleid Heeze-Leende <https://www.heeze-leende.nl/document.php?m=46&fileid=85393&f=76eb9ee07398b407d34328b585099371&attachment=0>

Als elke gemeente in Nederland hetzelfde zou doen dan zijn er alleen in Nederland al duizelingwekkend veel windmolens en zonnepanelen nodig om de doelstelling voor Nederland in 2050 te halen (95% CO₂ reductie t.o.v. 1990. Kunnen producenten dat op tijd leveren en installeren, en is de uitbreiding van het elektriciteits-netwerk op tijd klaar?

Bedenk daar nog bij dat eenzelfde windmolen op zee ca. 2-3x hogere opbrengst heeft dan een windmolen in ZO Brabant en dus veel goedkopere stroom kan produceren. Kortom, er zal nog hard moeten worden nagedacht en naar alternatieven moeten worden gekeken die binnen die tijd haalbaar zijn.

3 Kleine windwokkels langs de snelweg.

Maar ook de kleinere windmolens van bijv. 150 meter die mogelijk binnen de radarzone geplaatst mogen worden zijn nog steeds erg groot in ons landschap. Ook die kunnen evengoed nog hinder veroorzaken voor omwonenden. In de werkgroep en de klankbordgroep was **het idee** geopperd om **in plaats van die grote kolossen veel meer kleintjes** te zetten. En dan windmolens van een andere soort met een **verticale as**, bijvoorbeeld van het Darrieus type. Die zijn weliswaar véél minder efficiënt, maar geven ook véél minder overlast. We vinden voorbeelden van die molens **langs een snelweg** die zelfs bij windstil weer kunnen draaien van de rijwind van het voorbijrazende verkeer en dus toch stroom leveren. Ze zouden hier mogelijk een oplossing kunnen zijn voor de beoogde energiecridor langs de A2 en A67, ook waar die onze natuurgebieden doorkruisen. Mogelijk zelfs langs iedere stukje snelweg. Omdat de afstand tussen die molentjes niet groot hoeft te zijn zouden er heel veel geplaatst kunnen worden. Helaas zijn er tienduizenden van zulke molentjes nodig om evenveel stroom op te wekken als één grote windmolen. Er worden nu grotere varianten van deze rijwindturbines ontwikkeld. Gelukkig is onze gemeente ook voorstander van innovatieve toepassingen.

Weg in Engeland met Alpha 311 rijwindturbines aan lantaarnpalen

4 Opslag van energie

Het wordt steeds duidelijker dat lokale opslag van energie of van warmte nodig zal zijn om de doelstelling 2030 te kunnen benaderen. De ontwikkelingen volgen elkaar nu snel op, maar voorlopig zal opslag van energie relatief duur blijven. Voorlopig zal de productiecapaciteit van batterijen vooral worden uitgebreid voor elektrische auto's. We zullen dit met interesse volgen.

5 Visie van drie dorpen.

De gemeenteraad en het college zijn nog bezig om de RES-plannen te bespreken. **De dorpsraden van Leende en Sterksel en de kernraad van Strijp hebben tezamen een vijfpunts-visie naar de gemeente gestuurd.** In het kort:

1. Zorg dat de **inwoners goed geïnformeerd** worden en ook weten wat ze zelf kunnen doen. Geef **adviezen** per wijk of per type of bouwjaar van woningen.
2. Geef voorrang aan maatregelen die **energiebesparing bevorderen**.
3. Verdeel de opdracht **eerlijk over alle gemeenten** en zet in op **opwekking bij snelwegen en infrastructuur, op grote industrieterreinen en dicht bij de steden**.
4. **Zorg dat het groene gas van Sterksel**, goed voor 37 middelgrote windmolens, **wél mee telt** als bijdrage van Heeze-Leende in de energietransitie.
5. **Verken** als gemeente, samen met de dorpsraden, de **mogelijkheden van een coöperatie** zoals bijv. Opgewekt Heeze-Leende voor opwek, opslag en besparing van energie en warmte.

6. Omgevingsvisie van Sterksel.

De **gemeente wil in Sterksel beginnen** met de invoering van de Omgevingswet, voor alleen de bebouwde kom. Daarop besloot de dorpsraad een **werkgroep** te vormen met de opdracht **een gedragen omgevingsvisie** voor Sterksel op te stellen - maar dan **voor héél Sterksel, inclusief het buitengebied** - want de energietransitie gaat grote invloed hebben op ons landelijk gebied. De gemeente had aanvankelijk geen ruimte in haar planning om onze visie te bespreken. Nadat met leden van de gemeenteraad is gesproken is er druk uitgeoefend op het college om de planning aan te passen. Ook het feit dat Leende en Strijp het voorbeeld van Sterksel volgden en een eigen visie op gaan stellen, droeg daaraan bij. De **projectgroep heeft** de eigen 'kleine' **dorpsvisie van Sterksel gelegd naast de 'grote'** Omgevingsvisie van Heeze-Leende en daar, bladzijde voor bladzijde, haar reacties bij gegeven en die in veel gevallen **geformuleerd als verbeterpunten**. De afspraak met de gemeente is dat het bureau dat de Omgevingsvisie voor Heeze-Leende geschreven heeft, zal **kijken waar het concept verbeterd kan worden met de inbreng vanuit de drie dorpen**. Wordt vervolgd begin 2022.

7. Feedback van maatschappelijke organisaties.

De concept Omgevingsvisie van Sterksel is inmiddels voorgelegd aan tal van maatschappelijke organisaties - die in de omgeving van Sterksel actief zijn- met de vraag er **feedback** op te geven, tekorten aan te wijzen en waar mogelijk verbeterpunten aan te reiken. Deze ronde is inmiddels afgesloten en alle organisaties hebben de **verbeterde versie** ontvangen.

8. Participatie.

Een van de onderdelen van onze Omgevingsvisie voor Sterksel is dat we gaan participeren bij zaken die betrekking hebben op ons dorp en omgeving. Niet als de plannen al bijna gereed zijn, maar helemaal van het begin af aan erbij betrokken worden. De gemeente stelt nu samen met Valkenswaard en Cranendonck

een **participatieverordening** op . Daarin komt te staan hoe de zeggenschap van inwoners en organisaties geregeld wordt onder de Omgevingswet. Op Sterksel.nu is daar een viertal artikelen over gepubliceerd met uitleg over de achtergronden en het belang van vroegtijdige participatie.

<https://www.sterksel.nu/nieuws/3595-participatie-4-doe-ons-dan-ook-maar-een-bestuurlijke-transitie>

9. De lange termijn.

De werkgroep denkt samen met dorpsraad van Leende en de kernraad van Strijp over de langere termijn van **grootschalige opwekking en opslag van energie en warmte**. We kunnen verwachten dat richting 2050 het elektriciteitsverbruik tenminste zal verdubbelen ('elektrificatie'). Bijv. de gemeente Berg en Dal berekent grofweg: $1/3^e$ 'gewone' stroom, $1/3^e$ elektrisch rijden, $1/4^e$ warmtepompen, $1/10^e$ warm water. De elektrificatie zit nog niet in de huidige doelstelling van onze gemeente. Hoewel de snelheid van deze elektrificatie nog niet kan worden ingeschat is het wel duidelijk dat grootschalige opwek (ook wind) en opslag van elektriciteit onvermijdelijk zullen zijn.

De gemeenteraad wil dat Heeze-Leende 2x het eigen verbruik van 2019 zal gaan opwekken, dat is inclusief het gas van de mestvergister op Poort 43. Inclusief de verwachte groei van de elektrificatie moet dan nog ca. $\frac{1}{2}$ -1 keer het eigen energieverbruik extra worden opgewekt. De gemeenteraad heeft er eerder al voor gekozen om geen goede landbouwgrond in te zetten voor zonneparken.

De gemeente kijkt samen met de gemeentes Geldrop/Mierlo en Someren/Asten naar de mogelijkheden en beperkingen langs de A67. Het is niet bekend of daar voldoende stroom kan worden opgewekt; misschien zullen op andere plaatsen toch windmolens en zonneparken nodig zijn.

De dorpsraden van Leende en Sterksel en de kernraad van Strijp zullen samen met de coöperatie Opgewekt Heeze Leende bekijken op welke wijze eventuele projecten voor opwekking en opslag van energie kunnen worden uitgevoerd. Het standpunt van de werkgroep is dat ieder project wordt gedaan met de minste impact op mens en milieu, en dat er medezeggenschap is van direct omwonenden. Dat is een substantieel andere insteek dan die van de grote energiemaatschappijen.

In deze nieuwsbrief hebben we geprobeerd meer duidelijkheid te geven, maar er moet nog veel worden nagedacht over haalbare alternatieven en draagvlak bij onze inwoners. We willen graag weten hoe u -als lid van de klankbordgroep- denkt over eventuele toekomstige projecten. U kunt helpen door de vragen hieronder te beantwoorden en in een mail te sturen naar Omgevingsvisie@sterksel.nu.

U kunt ons en de dorpsraad helpen door de vragen hierna te beantwoorden en in een mail te sturen naar Omgevingsvisie@sterksel.nu. Stuur u aub de ingevulde enquête uiterlijk 15 januari terug?

Enquête

U kunt uw antwoorden geven door de letter van de vraag met daarbij het cijfer van uw mening te mailen, bijvoorbeeld A + uw score, B + uw score, C 1 ja of nee, enz. **Daarbij staat 0 voor 'niet' en 10 voor 'veel' / in hoge mate**. **Stuurt u aub de enquête uiterlijk 15 januari terug naar Omgevingsvisie@sterksel.nu?**

Nr.	Vraag	Antwoord
A	In hoeverre vindt u de energietransitie belangrijk?	0 - 10
B	In welke mate bent u het er mee eens als er in onze gemeente grootschalig groene energie opgewekt zou worden?	0 - 10
C	De gemeente wil eerst maximaal inzetten op energie van zonnepanelen op daken van woningen, maar ook op daken van kantoren en industriegebouwen. 1. Heeft u zonnepanelen op het dak van uw woning en/of schuur? 2. Zo ja, dekt u daarmee ongeveer uw eigen elektriciteitsverbruik af?	ja/nee ja/nee
D	Als de gemeente zou toestaan/stimuleren om grootschalige energie op te wekken op het grondgebied van Heeze-Leende, dan zal dat (bij voorkeur) door een coöperatie worden gedaan met zeggenschap over de soort opwekkingssystemen en de plaats waar deze komen. Hoe beoordeelt u het idee om energieprojecten door een eigen coöperatie te laten doen?	0 - 10
E	Als de gemeente ertoe zou besluiten om projecten voor de opwekking van energie toe te staan via zo'n coöperatie, zou u dan mee willen investeren? Zo ja, geef met een schoolcijfer aan bij elke variant in welke mate u bij voorkeur zou willen investeren 1. (meer) zonnepanelen op het dak van uw huis of schuur 2. een combinatie van zon en wind bij infrastructuur, zoals langs de A67 3. een combinatie van zon en wind in de nabijheid van Sterksel 4. een reeks van drie windturbines in de nabijheid van Sterksel 5. een grootschalig zonnepark in de nabijheid van Sterksel 6. enkele kleinschalige zonneparken in de nabijheid van Sterksel 7. opslag van energie en/of warmte in uw eigen wijk 8. een andere variant namelijk	ja/nee 0 - 10 0 - 10 0 - 10 0 - 10 0 - 10 0 - 10 0 - 10 0 - 10
G	Als we allemaal ons energieverbruik kunnen verminderen, dan hoeft er minder energie te worden opgewekt. Op welke wijze denkt u uw energieverbruik in de komende jaren te kunnen verminderen: 1. door betere isolatie 2. door verminderen van verbruik (thermostaat lager, korter douchen, of overige bezuinigingen) 3. door een (hybride) warmtepomp te installeren 4. door minder gebruik te maken van auto of vliegtuig 5. op een andere manier, nl.	0 - 10 0 - 10 0 - 10 0 - 10
H	In welke mate bent u geïnformeerd over de mogelijkheden om uw energieverbruik te verminderen? 1. Welke informatie heeft u nog nodig om een overwogen keuze te maken om minder energie te gebruiken voor uw woning? Vul in. 2. Wilt u dat de dorpsraad en Opgewekt Heeze Leende een informatie bijeenkomst organiseren waarop u verder wordt geïnformeerd en u vragen kunt stellen m.b.t. de energietransitie voor uw wijk of type woning? 3. Wil u advies op maat voor uw woning?	ja/nee ja/nee
I	Als uw huidige CV over een paar jaar vervangen moet worden, denkt u dan aan vervanging door: 1. een normale CV met hoog rendement 2. een hybride warmtepomp 3. een warmtepomp	Vul in 1 of 2 of 3
J	De overheid heeft beslist dat vanaf 2030 alle nieuwe auto's elektrisch moeten zijn. Bent u van plan om in de komende jaren een elektrische auto te gaan rijden, zo ja, geef dan aub een inschatting over hoeveel jaar dat waarschijnlijk zal gaan gebeuren	.. jaar
K	Als u zich betrokken voelt bij de toekomstige energietransitie, over welke van de volgende vier mogelijkheden zou u mee willen denken / helpen in een themagroep	1. Besparen 2. Zon 3. Wind 4. Opslag van energie

Zonne- en windparken pas bouwen als er capaciteit is

De ontwikkeling van een zonnepark in Budel gaat niet alleen over het vermogen (ED 17-11), maar ook over hoeveel energie er verloren gaat door capaciteitsgebrek.

Maaïke van Breugel-Smolders
Sterksel

Elke gemeenteraad in Nederland buigt zich over de Regionale Energie Strategie 1.0 (RES). In de RES regelen we met elkaar wat elke gemeente bijdraagt in duurzaam opgewekte energie uit zon en wind. Dit heet een bod, en alle gemeenten hebben inbreng gehad in het formuleren van de randvoorwaarden. Ook konden zij reageren op de plekken waar energie duurzaam opgewekt zou kunnen worden (de zoekgebieden).

Waar we het te weinig over hebben, maar wat we wel weten, is dat het elektriciteitsnetwerk een flinke oppepper nodig heeft. Enexis en Tennet berekenen nu de investeringen nodig om de capaciteit op het netwerk te vergroten, de bekabeling in de grond, de transformatoren, de hoogspanning. Met plannen voor flinke upgrades van hoogspanningsstations, zoals aan de Panweg in Maarheeze. Want er zijn 'initiatieven'; van zon-op-dak bij agrariërs tot zonneparken, zoals bijvoorbeeld Sunvest in Budel. Waarbij overigens veel gemeenten afspreken de zonneladder te volgen met voorkeur voor zon-op-dak.

Er moet dus flink uitgebreid, gestuurd en dus gemanaged worden. Op een zeer zonnige dag is er op piekmomenten teveel vraag naar teruglevercapaciteit op het net. Het door Enexis uitgebrachte

▲ Een monteur van Enexis aan het werk aan een hoogspanningsschakelaar. Enexis en Tennet moeten flink investeren om de capaciteit op het netwerk te vergroten. FOTO ENEXIS/JEAN-PIERRE JANS

rapport 'Congestie management HS/MS station Maarheeze' in juni 2021 spreekt van 216 procent overschrijdingen van de veilige transportcapaciteit in het geval van nieuwe, nu al bekende aanvragen. Congestie betekent hier: filevorming op het netwerk.

Men kan deze elektriciteit er dus niet bij hebben, het net is vol. Een voltooiing van de (nu ingeschatte) benodigde uitbreiding van HS/MS station Maarheeze verwacht men eind 2031. Tot die

tijd kan Enexis een zogenaamde spitsstrook in het hoogspanningsnet gaan benutten voor extra transport van opgewekte energie. Of koersen op transportmogelijkheden naar stations die nog niet overbelast zijn (in stedelijke gebieden). Of stroom 'weigeren'. Dat staat zwart op wit in het rapport. Bij een dag met te veel zon gewoon uitschakelen zo'n zonneveld.

Faseren

Ik pleit ervoor dat gemeenten in hun bod voor de RES 1.0 opnemen dat ze duurzame opwek initiatieven kunnen faseren. Dus pas aanleggen als er concrete afspraken zijn over teruglevering, opslag of direct gebruik. Dat geldt voor zonneparken en zeker ook voor windmolens. Dit geeft ook weer een kans aan het benutten van de geschikte daken voor zon-

op-dak. Nu zijn de projectontwikkelaars er als de kippen bij om zich aan te melden voor ruimte op het net. Hun tempo wordt daarmee beloond, terwijl de voorkeur van gemeenten (zon-op-dak) te weinig benut kan worden.

De netbeheerders vragen de politiek hen te helpen de rangorde te bepalen. In hun pleidooi klinkt door dat ze dan voorkeur hebben voor beleid dat minder eenzijdig stuurt. Niet alleen op tempo en dus kwantiteit, maar ook op duurzaamheid, lees kwaliteit. Realiteitszin helpt bij de rol van de gemeenteraden en biedt meer kansen op volle zonnedaken. Van kansrijke landbouwgronden volleggen met zonnepanelen zouden we zomaar spijt kunnen krijgen.

Maaïke van Breugel-Smolders
uit Sterksel is raadslid in Heeze-Leende namens AbHIL

Enexis kan stroom 'weigeren', op een dag met te veel zon zo'n zonneveld uitschakelen